

WONDERLIJKE VOGEL VOOR VALAVOND

Een prettig gestoord pleidooi voor naïeve fantasie

"De griel is een wonderlijke vogel. Een individualist, die een eenzaam bestaan leidt.

Maar, naar men zegt, komt er zo nu en dan een aantal bij mekaar, vooral in heldere nachten bij volle maan. Samen zingen ze hun schorre, klagende zang, een serenade aan de maan, die elk levend wezen de haren ten berge doet rizen".

Dit op de scène voorgelezen citaat uit een ornitologisch boek is eigenlijk een mooie samenvatting van wat er zich op alle niveaus in de voorstelling afspeelt en waarop het begrip 'naïeve fantasie' en de ontuchtering van romantische ironie van toepassing zijn. Niet toevallig is de op klankband gesproken proloog het gedicht 'Aan Betsy' van François Haverschmidt, alias Piet Paaltjens.

Dan gaat er een zomers licht aan op een strakblauw achterdoek, een knalgele hooiopper, een doorgezakte en zijn vulling tonende, rode sofa en, tegen een muur, een TV-toestel. Buiten en binnen zijn één, begrijp je, en ook dat in alle opzichten, zo zal blijken.

Voorafgegaan van pastoraal gefluit van diverse vogels, werklinkt de zeemzoete, populaire 'Serenade' van Toselli. Een rose romantisme, dat snel gaat kontrasteren met een ontuchterende realiteit.

Vanachter de hooiopper verschijnt er een bebaarde heer met bril, die het buiten-binnen onderstreep door een

'De Gebiologeerden': kwetsbaar, pretentieloos en autentiek grappig. (Foto Keon)

kooi met vogels op de scène te zetten. Vanaf dezelfde plek verrijst er vervolgens een bebaarde heer zonder bril. De beide heren zijn ornitologen, die mekaar hun jongste observaties opdissen. Een basis, waarop de heren op keurige afstand amicaal kunnen omgaan.

Maar vandaag zit er spanning in de lucht. Het voorkomend ingezette gesprek onttaardt al snel in iets wat nog het beste op een echtelijke ruzie lijkt en waarin jaloezie (de ene heeft, hoogst zeldzaam, een griel voor zons- ondergang gezien), zich achteruitgesteld en verlaten voelen, afhankelijkheid en de weerstand daartegen, en

allerlei andere emoties om de voorrang vechten.

Na een in zijn authentiek realisme hilarisch begin, gaan de spanningsstoppen los, verdwijnt alle realisme aan de einder. De ene gaat, dol fantazerend, uit zijn grendels en verwijt de ander zijn gebrek aan fantasie. Na de ruzie komt er verzoening. Daarna neemt de ander de heftisch-fantazerende rol over van de eerste, die opnieuw in zijn afstandelijke nuchterheid verval.

Inmiddels blijkt het opengeklapte TV-scherm een raam te zijn met een romantisch gefronst gordijntje. Voor

de heren was tot nog toe de televisie letterlijk het venster op de wereld. Dat verandert nu snel. De fantasie neemt overhand toe, kaatst van de één naar de ander en mondt uit in een wederzijdse liefdesverklaring. Waarna de heren, naïef en kinderlijk, mekaars blote lijf gaan inspecteren. Samen met dat démasqué vallen ook geleidelijk, in plukken, de valse baarden af.

En na die roes herbegint het: tederheid, discussie, ruzie, verlaten, terugkomen, verzoening in afwisselend wederzijdse bevoegenheid en nuchterheid. Voortdurend is dat aangrijpend en komisch tegelijk.

Maar er heeft ook een teatrale omslag plaats. Wat tot nog toe als een min of meer traditionele dramastructuur werd geprezen, wordt versplinterd in rechtstreeks tot het publiek gerichte bedenking, chanson, gedicht. Ieder voor zich. Een vorm van kabaret met hier en daar schitterende invallen.

Het raam is inmiddels dicht. Het raam is weer televisie geworden. De baarden zijn weg. Met een geïmproviseerde blues op de naam Michelangelo eindigt de voorstelling binnen: in verstilling en een in de relatie hervonden, wankel evenwicht.

Een naïef drama, door Bas Teeken en Peter van den Eede, met assistentie van Dirk Tuypens, in uiterst sobere, aanstekelijk komische of trefzekere tragische, altijd authentieke teatraliteit neergezet.

Het tweede deel gaat wat moeilijker. De tekst dreigt te ontsporen, er vallen gaten, overgangen knarsen, de poging om alles naar alles te laten verwijzen en dat nog te dubbelen met stijl- en genre-ironie, blijft net iets te veel hangen om van 'De Gebiologeerden' een perfecte voorstelling te maken.

Maar wél een heel eerlijke, buitengewoon kwetsbare, zeer grappig en doorlopend pretentieloos en ontroepend geakteerde. Akteren als een vorm van zijn. Ook dat is naïef, maar prachtig om mee te maken.

Wim Van Gansbeke

Cie De Koe, 'De Gebiologeerden'. Antwerpen, Monty, 25 en 26 okt.; Gent, Nieuwpoorttheater, 7 en 8 nov.; Brugge, De Werf, 9 en 10 nov.; Bierbeek, CC, 23 nov.; Brussel, Ancienne Belgique, 14, 15 en 16 jan.